

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en
Milieubeheer

> Retouradres Postbus 20951 2500 EZ Den Haag

Aan de Raad van State
Afdeling bestuursrechtspraak
Postbus 20019
2500 EA Den Haag

RAAD VAN STATE	
INGEKOMEN	
E 8 APR 2010	
ZAAKNR.	
AAN:	<i>My / erpen</i>
BEHANDELD: DD:	PAR

**Portefeuille
Plaatsvervangend
Secretaris-Generaal**
Directie Bestuurlijke en
Juridische Zaken

Rijnstraat 8
Postbus 20951
2500 EZ Den Haag
Interne postcode 880
www.vrom.nl

Contactpersoon
mr. drs J.P.J. Geurts
T 070-3394023
F 070-3391359

Kenmerk
BJZ2010011233

Uw kenmerk
201001002/1/M1

Datum 7 april 2010
Betreft beroep genetisch gemodificeerde anjer

Geachte heer, mevrouw,

Naar aanleiding van uw brief van 24 februari 2010 waarin u verzoekt om verweer, zend ik u hierbij mijn verweerschrift in bovengenoemde zaak.

INLEIDING

Bij besluit van 20 juli 2009 heb ik aan Florigene Pty. Ltd. Te Bundoora (voorheen Melbourne), Australië, op grond van het Besluit genetisch gemodificeerde organismen Wet milieugevaarlijke stoffen (Stb. 1993, 435), een vergunning verleend voor het in de handel brengen van een genetisch gemodificeerde anjer (*Dianthus caryophyllus L., lijn 123.8.12*). De anjer wordt genetisch gemodificeerd met het oog op de bloemkleur. Bij besluit van 18 december 2009 heb ik de bezwaren van appellante ongegrond verklaard en het besluit van 20 juli 2009 ongewijzigd in stand gelaten.

Tegen het besluit van 18 december 2009, DGM/RB C/NL/06/01/ (hierna: het bestreden besluit) heeft de Stichting VoMiGEN (hierna: appellante) op 25 januari 2010 beroep aangetekend. Op 23 februari 2010 heeft appellante de beroepsgronden aangevuld.

VOORGESCHIEDENIS/FEITEN

Op 11 oktober 2006 heeft Florigene Pty. Ltd. een aanvraag ingediend om een vergunning als bedoeld in artikel 23 van het Besluit genetisch gemodificeerde organismen voor het in de handel brengen van een genetisch gemodificeerde anjer. Op 23 december 2008 heeft de aanvrager aanvullende informatie verstrekt.

De aanvraag is behandeld conform paragraaf 3.3 van het Besluit ggo en deel C van richtlijn 2001/18/EG van het Europees parlement en de Raad van 12 maart 2001, inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde

organismen in het milieu. Op grond van artikel 27 van het Besluit ggo is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de Wet milieubeheer niet van toepassing op een aanvraag om een vergunning voor het in de handel brengen als bedoeld in artikel 28, eerste lid, van het Besluit ggo.

Portefeuille
Plaatsvervangend
Secretaris-Generaal
Directie Bestuurlijke en
Juridische Zaken

Aan het besluit tot vergunningverlening is een Europese (toelatings)procedure vooraf gegaan.

Datum
7 april 2010

Kenmerk
BJZ2010011233

Overeenkomstig de in artikel 14 van de richtlijn vastgestelde procedure is er een beoordelingsrapport opgesteld, dat bij de Commissie en de bevoegde instanties van de andere lidstaten is ingediend. In dit beoordelingsrapport wordt geconcludeerd dat er geen redenen aan het licht zijn gekomen op grond waarvan er geen toestemming zou mogen worden verleend voor het in de handel brengen van snijbloemen van de genetisch gemodificeerde anjer om als sierbloemen te worden gebruikt, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Het beoordelingsrapport is conform artikel 14, tweede lid, van de richtlijn doorgezonden aan de lidstaten van de Europese Gemeenschap.

Naar aanleiding van de standaardprocedure als bedoeld in artikel 15 van de richtlijn zijn er opmerkingen, bezwaren en verzoeken om informatie van een aantal lidstaten ontvangen.

Op 6 februari 2007 heeft de COGEM een advies uitgebracht met betrekking tot onderhavige vergunningaanvraag (CGM/070206-02). De COGEM acht de risico's voor mens en milieu bij import van snijbloemen van de genetisch gemodificeerde lichtpaarse anjer verwaarloosbaar klein.

Op grond van artikel 28 van de richtlijn heeft de Europese Commissie advies gevraagd over de aanvraag aan de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (hierna: EFSA). De ESFA is in haar op 12 maart 2008 vastgestelde (en op 26 maart gepubliceerde) advies op grond van alle ingediende gegevens tot de conclusie gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat het product in de context van import van en het voorgestelde gebruik als snijbloemen nadelige effecten op de gezondheid van mens of dier of op het milieu zal hebben. De ESFA concludeerde tevens dat de reikwijdte van het door de houder van de vergunning ingediende monitoringsplan in overeenstemming is met het voorgenomen gebruik van het product.

Vanwege de gehandhaafde bezwaren door bevoegde instanties is vervolgens de procedure conform artikel 18 van de richtlijn gevolgd. Op 15 september 2008 is het door de Europese Commissie opgestelde positieve ontwerpbesluit besproken en ter stemming gebracht in het EU ambtelijk comité als bedoeld in artikel 30 van de richtlijn. De stemming leidde tot geen gekwalificeerde meerderheid voor of tegen het ontwerpbesluit.

Op grond van artikel 30 van de richtlijn is overeenkomstig de artikelen 5 en 7 van het Besluit van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden (hierna: Besluit 1999/468/EG) het ontwerpbesluit voor de Landbouwraad van 19 januari 2009 geagendeerd. De stemming tijdens de Landbouwraad leidde eveneens niet tot een gekwalificeerde meerderheid voor of tegen het ontwerpbesluit. De Europese Commissie heeft gelet hierop het besluit vastgesteld zoals dat is voorgelegd aan de Landbouwraad. Op 16 maart 2009 is daartoe de positieve beschikking van de Europese Commissie met nr. 2009/244/EG gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie (PB L 72/18-20).

Deze beschikking van de Europese Commissie is gericht aan de Nederlandse overheid en geeft opdracht aan de daarvoor bevoegde instanties in Nederland om vergunning te verlenen aan Florigene Pty. Ltd. voor het in de handel brengen van het product.

Op 20 juli 2009 is onderhavige vergunning verleend. De vergunning is op 24 juli 2009 aan Florigene Pty. Ltd. verzonden. Het besluit is overeenkomstig artikel 32, vierde lid, van het Besluit ggo bekend gemaakt door kennisgeving ervan in de Staatscourant en in de Volkskrant van 24 juli 2009.

Tegen het besluit heeft mevrouw Bos (mede) namens appellante op 10 augustus 2009, ontvangen op 28 augustus 2009, bezwaar aangetekend. Bij schrijven van 31 augustus 2009, 3 september 2009 en 17 september 2009 zijn de bezwaren aangevuld. Op 30 september 2009 heeft een hoorzitting plaatsgevonden.

Bij besluit van 18 december 2009 zijn de bezwaren van appellante ongegrond verklaard. Tegen dit besluit heeft appellante op 25 januari 2010 beroep bij uw Afdeling ingesteld. Op 23 februari 2010 heeft appellante de beroepsgronden aangevuld.

WETTELIJK KADER

1. Wet milieugevaarlijke stoffen ingevolge artikel VIII van de Wet van 16 mei 2007, Staatsblad 2007, 181 (Uitvoeringswet EG-verordening registratie, evaluatie en autorisatie van chemische stoffen (REACH)).
2. Besluit genetisch gemodificeerde organismen Wet milieugevaarlijke stoffen (Stb. 1993, 435) (hierna: Besluit ggo).
3. Richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 maart 2001 inzake de doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu en tot intrekking van Richtlijn 90/220/EEG van de Raad.
4. Beschikking van de Commissie van 24 juli 2002 tot vaststelling van richtsnoeren ter aanvulling van Bijlage II bij Richtlijn 2001/18/EG (2002/623/EG).

5. Besluit van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden (1999/468/EG).
6. Beschikking van de Commissie van 16 maart 2009 betreffende het in de handel brengen van een anjer, overeenkomstig Richtlijn 2001/18/EG.

Datum
7 april 2010

Kenmerk
BJZ2010011233

BEROEPSGRONDEN

Naar het oordeel van appellante volgt uit het bestreden besluit onomstotelijk dat het genetisch manipuleren niet als functie heeft om de honger in de wereld te bestrijden, maar om politieke functies te genereren.

Appellante betoogt verder dat het genetisch manipuleren van de anjer en overige planten in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Appellante voert aan dat het verlenen van onderhavige vergunning in strijd is met artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM (ongestoord genot van eigendom), artikel 5 van het EVRM (recht op vrijheid en veiligheid) en artikel 8 van het EVRM (eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer).

Artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM

Volgens appellante staat vast dat genetisch gemanipuleerde planten vroeg of laat de overige plantjes genetisch zullen modificeren en buurmansgrond genetisch zullen verontreinigen.

Artikel 5 van het EVRM

Naar het oordeel van appellante staat vast dat gentic 'ten goede' en 'ten kwade' kan worden gemanipuleerd. Hiermee is deze techniek gevaarlijker dan velen atoombommen in handen van Iran.

Artikel 8 van het EVRM

Appellante voert aan dat de direct belanghebbende van de VoMIGEN geen gentic in hun lichaam willen.

Appellante voert voorts aan dat het ingediende bezwaarschrift van de 'The European GMO-free Citizens' ten onrechte niet-ontvankelijk is verklaard. Appellante heeft voor de zekerheid de aanvullende bezwaren (lees: beroepsgronden) van de 'The European GMO - free Citizens' bijgevoegd.

Het bestreden besluit dient naar het oordeel van appellante gelet op strijd met voornoemde drie artikelen van het EVRM te worden vernietigd.

VERWEER

De beroepsgronden van appellante hebben niet direct betrekking op de aangevraagde werkzaamheden, maar zijn algemeen en levensbeschouwelijk van aard en zijn gericht tegen genetische modificatie in het algemeen. Dergelijke overwegingen worden niet onder het Besluit ggo meegenomen. Overeenkomstig

artikel 26, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen kan een vergunning slechts in het belang van de bescherming van mens en milieu worden geweigerd. Ten aanzien van vermeende strijdigheid met voornoemde artikelen van het EVRM wordt het volgende opgemerkt.

Artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM

Datum
7 april 2010

Kenmerk
BJZ2010011233

Appellante stelt zich op het standpunt dat de vergunningverlening inmenging oplevert in het recht op het ongestoord genot van het eigendom als bedoeld in artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM. Waarin deze inmenging precies gelegen is – welke inmenging in wiens en welk eigendomsrecht precies plaatsvindt – wordt door appellante geenszins onderbouwd. Alleen al om die reden faalt deze beroepsgrond.

Appellante merkt alleen op dat genetisch gemanipuleerde planten vroeg of laat de overige plantjes genetisch zullen modificeren en buurmansgrond genetisch zullen verontreinigen. Ten aanzien hiervan merk ik, wellicht geheel ten overvloede op, dat de productie en teelt van deze anjer niet in Nederland plaatsvindt maar in Zuid-Amerika. Onderhavige vergunning heeft alleen maar betrekking op de import van de snijbloemen van deze genetisch gemodificeerde anjer. Ten aanzien hiervan geldt dat de anjer niet in staat is tot verwildering en geen kruisbare verwanten heeft. De ingebrachte genen leiden niet tot verandering van de biologische eigenschappen van de plant. Verspreiding van genen of de genetisch gemodificeerde anjer in de natuur is derhalve uitgesloten. Daarbij komt dat de genetisch gemodificeerde anjer een geschiedenis heeft van veilig gebruik in andere werelddelen. Ik acht gelet hierop, overeenkomstig het advies van de COGEM van 6 februari 2007, de risico's voor mens en milieu bij import van snijbloemen van de genetisch gemodificeerde lichtpaarse anjer verwaarloosbaar klein.¹

Gelet op bovenstaande stel ik vast dat appellante met haar niet concreet onderbouwde betoog niet aannemelijk heeft gemaakt dat door het verlenen van onderhavige vergunning het recht op ongestoord genot van het eigendom als bedoeld in artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM geschonden is.

Artikel 5 van het EVRM

In het eerste lid van artikel 5 van het EVRM is bepaald dat een ieder recht heeft op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in een aantal in het eerste lid van dit artikel omschreven gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure. Ook in dit geval geeft appellante niet aan waarin deze inmenging gelegen is. Appellante stelt alleen dat gentech ten goede en ten kwade kan worden gemanipuleerd. Hiermee is deze techniek gevaarlijker dan vele atoombommen in handen van Iran, aldus appellante. Ook ten aanzien hiervan geldt dat appellante niet aannemelijk heeft

¹ COGEM 6 februari 2007, CGM/070206-02, Advies import van genetisch gemodificeerde anjer Moonaqu.

gemaakt dat door het verlenen van onderhavige vergunning het recht op vrijheid en veiligheid geschonden is.

Artikel 8 van het EVRM

In het eerste lid van artikel 8 van het EVRM is bepaald dat een ieder recht heeft op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. In het tweede lid is bepaald dat geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Datum

7 april 2010

Kenmerk

BJZ2010011233

Blijkens jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens² biedt artikel 8 van het EVRM (ook) bescherming tegen ernstige milieuvervuiling indien daarvoor het welzijn van betrokkene aangetast wordt en daardoor de privésfeer negatief wordt beïnvloed, ook al is geen sprake van een ernstige aantasting van de gezondheid.

Ten aanzien hiervan stel ik vast dat door appellante geenszins wordt onderbouwd waarin de schending met artikel 8 van het EVRM gelegen is en/of in welke mate door het verlenen van onderhavige vergunning het welzijn van appellante aangetast wordt en daardoor de privésfeer negatief wordt beïnvloed. Appellante stelt alleen dat de direct belanghebbende van de VoMiGEN geen gentech in hun lichaam willen. Ten aanzien hiervan geldt dat ik bij het verlenen van onderhavige vergunning ervoor heb zorggedragen dat overeenkomstig het in de richtlijn neergelegde voorzorgsbeginsel verspreiding van genen van de genetisch gemodificeerde anjer uitgesloten is. Ook ten aanzien hiervan stel ik dus vast dat appellante met haar niet concreet onderbouwde betoog niet aannemelijk heeft gemaakt dat door het verlenen van onderhavige vergunning het recht op eerbiediging van privé-, familie-, en gezinsleven als bedoeld in artikel 8 van het EVRM geschonden is

Voor zover het verlenen van onderhavige vergunning wel kan worden beschouwd als een inmenging in de rechten neergelegd in artikel 8, eerste lid, van het EVRM, dan geldt dat deze inmenging haar grondslag vindt in het Besluit ggo. De inmenging door het verlenen van onderhavige vergunning is derhalve in het Besluit ggo voorzien en moet worden aangemerkt als noodzakelijk in het belang van de bescherming van de openbare veiligheid, de gezondheid en de rechten en vrijheden van anderen, waarbij een eerlijke afweging heeft plaatsgevonden tussen de belangen van het individu (aanvrager) enerzijds, en die van de gemeenschap als geheel anderzijds.

² Europees Hof voor de Rechten van de Mens, 26 februari 2008, nr. 37664/04, Fägerskiöld tegen Zweden (AB 2008. 225).

Ten slotte kan worden opgemerkt, dat zoals ook uit bestendige jurisprudentie van uw Afdeling naar voren komt³, overeenkomstig de Wet milieubeheer (i.c. het Besluit ggo) genomen besluiten alleen dan geacht worden in strijd te zijn met artikel 8 van het EVRM, wanneer zich omstandigheden voordoen waardoor als gevolg van de besluiten een zodanige mate van milieuhinder kan worden ondervonden, dat deze zou moeten worden beschouwd als een niet-gerechtigde of disproportionele inbreuk op de door artikel 8 van het EVRM beschermde rechten.⁴ Daarvan is echter in onderhavig geval geen sprake.

**Portefeuille
Plaatsvervangend
Secretaris-Generaal**
Directie Bestuurlijke en
Juridische Zaken

Datum
7 april 2010

Kenmerk
BJZ2010011233

Bezwaarschrift van 'The European GMO-free Citizens'

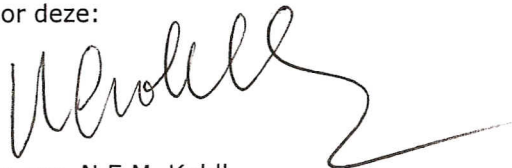
Appellante voert verder aan dat het bezwaarschrift van 'The European GMO-free Citizens' ten onrechte niet-ontvankelijk is verklaard. Ten aanzien van deze beroepsgrond stel ik mij op het standpunt dat mij niet is gebleken dat appellante mede namens 'The European GMO-free Citizens' beroep heeft ingesteld of daartoe gemachtigd is. Alleen al gelet hierop faalt deze beroepsgrond.

Nu 'The European GMO-free Citizens' niet zelf in beroep zijn gekomen tegen het besluit van de Minister van VROM van 18 december 2009, DGM/RB C/NL/06/01/, is deze kwestie hier niet aan de orde.

CONCLUSIE

Alles overziende stel ik mij op het standpunt dat het bestreden besluit in redelijkheid is genomen. Ik verzoek u om die reden het door appellante ingestelde beroep ongegrond te verklaren.

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Voor deze:

mw. mr. N.E.M. Kohll
Afdelingshoofd

³ ABRvST 30 mei 2007, 200606372/1, 11 maart 2009, 200801863/1 en 10 februari 2010, 200901949/1.

⁴ Europees Hof voor de Rechten van de Mens, 26 februari 2008, nr. 37664/04, Fåggerskiöld tegen Zweden (AB 2008. 225).